Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 26. rujna 2019. [1]

Predmet C-394/18

I. G. I. Srl
protiv
Marije Grazije Cicenije,
Marija Di Pierra,
Salvatorea de Vita,
Antonija Raffaele
uz sudjelovanje
Costruzioni Ing. Iandolo Srl

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Corte d'appello di Napoli (Žalbeni sud u Napulju, Italija))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Trgovačka društva – Podjele – *Actio pauliana* – Zaštita interesa vjerovnika društava koja su uključena u podjelu – Pravna sigurnost postupka podjele – Šesta direktiva 82/891/EEZ"

I. Uvod

1. U rimskom pravu zaštita vjerovnika od prijevarnih radnji njihovih dužnika najprije je bila osigurana, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik Ruiz-Jarabo Colomer, primitivnim instrumentom kojim se vjerovniku daje pravo da dužnika koji nije platio svoj dug proda kao roba, a potom podnese tužbu koja omogućuje vjerovniku da opozove radnje koje je dužnik izvršio prijevarno i na njegovu štetu [2]. Takva se tužba stoga temeljila na trima ključnim elementima [3]: najprije, na stvarnoj šteti koja je postojala u vrijeme podnošenja tužbe (*eventus damni*), potom na prijevarnoj namjeri dužnika da ošteti svoje vjerovnike (*consilium fraudis*) i naposljetku, na činjenici da je treća strana znala za prijevaru (*scientia fraudis*).

2. Danas se uvjeti podnošenja *actio pauliana*, koja postoji u različitim državama članicama, i dalje preuzimaju iz rimskog prava. *Actio pauliana* općenito se može podnijeti kada je pravna radnja raspolaganja imovinom koju je poduzeo dužnik uzrokovala štetu vjerovniku. K tomu, nužno je dokazati da je dužnik izvršio prijevaru, kao i da je treća strana znala za tu prijevaru, odnosno da je sudjelovala u njoj.

1 Izvorni jezik: francuski

2 Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika Ruiza-Jaraba Colomera u predmetu Seagon (C-339/07, EU:C:2008:575, t. 23. do 26.)

3 Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Bobeka u predmetu Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, t. 34.)

3. *Actio pauliana* stoga omogućuje da se vjerovnici zaštite u slučajevima u kojima dužnik umanjuje svoju ovršivu imovinu kako bi izbjegao plaćanje svojih dugova [4]. Podnosi je vjerovnik protiv treće strane koja je stekla spornu imovinu, a njezin je cilj, u nacionalnim pravnim porecima, vratiti prijevarno prenesenu imovinu u vlasništvo dužnika [5]. U tom je smislu *actio pauliana* tužba koja vjerovniku omogućuje da se pravna radnja raspolaganja imovinom koju je poduzeo dužnik s ciljem prijevarnog smanjenja te imovine proglasi nevaljanom u odnosu na njega.

4. U tom pogledu *actio pauliana* može imati ulogu u pravu društava kako bi se osigurala zaštita vjerovnika nekog društva, osobito u slučaju restrukturiranja društva. Međutim, čini se da se njezino podnošenje u tom posebnom slučaju ne nalaže jer njezina provedba konkurira instrumentima za zaštitu vjerovnika predviđenima pravom Unije i čini se da u određenoj mjeri može dovesti u pitanje kontinuitet postupka restrukturiranja koji je već djelotvoran. To potvrđuju dva prethodna pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev u ovom predmetu u kontekstu postupka podjele i koja Sudu daju priliku da se prvi put izjasni o člancima 12. i 19. Šeste Direktive 82/891/EEZ [6].

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Treća direktiva 78/855/EEZ

5. Člankom 1. Treće direktive 78/855/EEZ [7], naslovljenim „Područje primjene”, u njegovu stavku 1., predviđa se:

„1. Mjere za usklađivanje predviđene ovom Direktivom primjenjuju se na zakone i druge propise država članica koji se odnose na sljedeće vrste društava:

[…]

– Italija: società per azioni,

[…]”.

6. Člankom 13. stavkom 3. te direktive određuje se:

„Takva zaštita može se razlikovati za vjerovnike društva preuzimatelja i vjerovnike društva koje je predmet preuzimanja.”

4 Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Bobeka u predmetu Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, t. 35.)

5 Vidjeti Hoffman, N., „Die Actio Pauliana im deutschen Recht: Gläubigeranfechtung nach dem Anfechtungsgesetz und der Insolvenzordnung”; Rivero, F., „La acción pauliana en Derecho español”; Chazal, J.-P., „L'action paulienne en droit français”, u Forner Delaygua, J., (ur.), *La protección del crédito en Europa: La acción pauliana*, Bosch, Barcelona, 2000.; Pyziak-Szafnicka, M., Wilejczyk, M., „Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika”, u *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, svezak 6., pod vodstvom Olejniczaka, A., C. H. Beck, Varšava, 2018., str. 1771. i 1772.

6 Šesta direktiva Vijeća od 17. prosinca 1982. na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora, koja se odnosi na podjelu dioničkih društava (SL 1982., L 378, str. 47.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 37.), kako je izmijenjena Direktivom 2007/63/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. (SL 2007., L 300, str. 47.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 138., u daljnjem tekstu: Šesta direktiva). U tom pogledu ističem da je ta direktiva stavljena izvan snage Direktivom (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava (SL 2017., L 169, str. 46.), koja se, međutim, ne primjenjuje *ratione temporis* na glavni postupak.

7 Treća direktiva Vijeća od 9. listopada 1978. koja se temelji na članku 54. stavku 3. točki (g) Ugovora o spajanjima dioničkih društava (SL 1978., L 295, str. 36.), kako je izmijenjena Direktivom 2007/63 (u daljnjem tekstu: Treća direktiva)

2. Šesta direktiva

7. Člankom 1. Šeste direktive određuje se:

„1. Ako države članice dozvoljavaju trgovačkim društvima iz članka 1. stavka 1. [Treće direktive], koja potpadaju pod njihovo pravo, da provedu postupke podjele preuzimanjem, kako je definirano člankom 2. te Direktive, ti postupci podliježu odredbama iz [poglavlja] 1. te Direktive.

2. Ako države članice dozvoljavaju trgovačkim društvima iz stavka 1. da provedu postupke podjele s osnivanjem novih trgovačkih društava, kao što je definirano u članku 21., ti postupci podliježu odredbama iz poglavlja 2. te Direktive.

[…]”.

8. Člankom 2. stavkom 1. te direktive određuje se:

„Za potrebe ove Direktive, ‚podjela preuzimanjem’ znači postupak kojim trgovačko društvo prestaje bez likvidacije i prenosi na dva ili više trgovačka društva svu svoju aktivu i pasivu, u zamjenu za dodjelu dionica u trgovačkim društvima koja primaju doprinose koji su posljedica podjele (dalje u tekstu ‚prijamna trgovačka društva’) dioničarima trgovačkog društva koje se dijeli, te eventualno isplatu u gotovini koja ne prelazi 10 % nominalne vrijednosti dodijeljenih dionica, ili ako nemaju nominalnu vrijednost, knjigovodstvene vrijednosti.”

9. Člankom 12. navedene direktive određuje se:

„1. Zakoni država članica moraju osigurati odgovarajući sustav zaštite interesa vjerovnika trgovačkih društava koja su uključena u podjelu, čije tražbine prethode datumu objavljivanja prijedloga uvjeta podjele, te još nisu bila dospjela u vrijeme tog objavljivanja.

2. U tu svrhu, zakoni država članica moraju najmanje osigurati da ti vjerovnici imaju pravo dobiti odgovarajuću zaštitu kada financijska situacija u trgovačkom društvu koje se dijeli te u trgovačkom društvu na koje se obveza prenosi u skladu s prijedlogom uvjeta podjele, čini takvu zaštitu neophodnom ako ti vjerovnici još nemaju takvu zaštitu.

3. Ako obveza prema vjerovniku društva na koje se obveza prenosi u skladu s prijedlogom uvjeta podjele nije namirena, prijamna su trgovačka društva solidarno odgovorna za tu obvezu. Države članice mogu ograničiti tu odgovornost na neto aktivu koja je dodijeljena svakom od tih trgovačkih društava, osim za trgovačko društvo na koje se obveza prenosi. Međutim, one ne moraju primijeniti ovaj stavak kada postupak podjele podliježe nadzoru pravosudnih tijela u skladu s člankom 23., i ako se većina u broju koji predstavlja tri četvrtine vrijednosti obveza ili bilo koja klasa vjerovnika društva koje se dijeli, dogovorila da se odriče solidarne odgovornosti na sastanku koji je održan u skladu s člankom 23. stavkom 1. točkom (c).

4. Primjenjuje se članak 13. stavak 3. [Treće direktive].

5. Ne dovodeći u pitanje pravila koja se odnose na kolektivno ostvarivanje njihovih prava, stavci od 1. do 4. primjenjuju se na držatelje zadužnice trgovačkih društava koja su uključena u podjelu, osim ako podjelu na sastanku ne odobre držatelji zadužnica, ako je takav sastanak predviđen u skladu s nacionalnim pravom, ili je odobre držatelji zadužnica pojedinačno.

6. Države članice mogu predvidjeti da prijamna trgovačka društva budu solidarno odgovorna za obveze trgovačkog društva koje se dijeli. U tom slučaju ne moraju primijeniti gore spomenute stavke.

7. Kada država članica kombinira sustav zaštite vjerovnika naveden u stavcima 1. do 5. sa solidarnom odgovornošću prijamnog trgovačkog društva iz stavka 6., tu solidarnu odgovornost može ograničiti na neto kapital koji je dodijeljen svakom od tih trgovačkih društava."

10. U skladu s člankom 15. Šeste direktive:

„Zakoni države članice određuju datum kada podjela stupa na snagu."

11. Člankom 17. stavkom 1. te direktive određuje se:

„Podjela proizvodi sljedeće *ipso jure* i istovremene učinke:

(a) prijenos, kako između trgovačkog društva koje se dijeli i prijamnih trgovačkih društava, tako i prema trećima, na svako od prijamnih trgovačkih društava sve aktive i pasive trgovačkog društva koje se dijeli; taj prijenos stupa na snagu za svu aktivu i pasivu koja se dijeli u skladu s dodjelom navedenom u prijedlogu uvjeta podjele ili članku 3. stavku 3.;

(b) dioničari trgovačkog društva koje se dijeli postaju dioničari jednog ili više prijamnih trgovačkih društava, u skladu s dodjelom navedenom u prijedlogu uvjeta podjele;

(c) trgovačko društvo koje se dijeli prestaje postojati."

12. Člankom 19. navedene direktive određuje se:

„1. Zakoni država članica mogu propisati pravila o ništavosti podjele samo u skladu sa sljedećim uvjetima:

(a) ništavost se mora naložiti sudskom presudom;

(b) podjele koje su stupile na snagu na temelju članka 15. mogu se proglasiti ništavima samo ako nije proveden pravosudni ili upravni preventivni nadzor njihove zakonitosti, ili ako nisu izrađene i potvrđene u određenom zakonskom obliku, ili ako se pokaže da je odluka glavne skupštine ništava ili pobojna prema nacionalnom pravu;

(c) postupak poništenja ne može započeti prije isteka 6 mjeseci, od datuma stupanja podjele na snagu, i to na temelju tvrdnje osobe o ništavosti, ili ako se situacija popravila;

(d) ako je moguće ispraviti nedostatak koji bi mogao poništiti podjelu, nadležni sud odobrava trgovačkim društvima koja su uključena, rok u kojem mogu popraviti situaciju;

(e) presuda kojom se podjela proglašava ništavom objavljuje se na način koji propisuje pravo svake države članice u skladu s člankom 3. Direktive 68/151/EEZ[8];

(f) ako zakoni države članice dopuštaju trećoj strani da ospori takvu presudu, ona to može učiniti u roku od šest mjeseci od objavljivanja presude na način kako to propisuje [Prva direktiva];

(g) presuda kojom se podjela proglašava ništavom ne utječe na važenje obveza koje pripadaju ili se odnose na prijamna trgovačka društva i koje su nastale prije nego što je objavljena presuda i nakon datuma navedenog u članku 15.;

8 Prva direktiva Vijeća od 9. ožujka 1968. o usklađivanju zaštitnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i trećih strana, države članice zahtijevaju za trgovačka društva u smislu članka 58. stavka 2. Ugovora, s ciljem izjednačavanja takvih zaštitnih mjera (SL 1968., L 65, str. 8.) (u daljnjem tekstu: Prva direktiva)

(h) svako od prijamnih trgovačkih društava odgovorno je za svoje obveze koje nastaju nakon datuma stupanja podjele na snagu, a prije datuma objavljivanja ništavosti podjele. I trgovačko društvo koje se dijeli također je odgovorno za te obveze; države članice mogu propisati da ta odgovornost bude ograničena na udio neto aktive koja se prenosi na prijamno trgovačko društvo, a za čiji račun je ta obveza nastala.

2. Odstupajući od stavka 1. točke (a), zakoni država članica mogu također predvidjeti da poništenje podjele naredi upravno tijelo, ako se sudu podnese žalba na tu odluku. Točke (b), (d), (e), (f), (g) i (h) analogijom se primjenjuju na upravno tijelo. Taj postupak poništenja može započeti tek nakon šest mjeseci od datuma iz članka 15.

3. Gore spomenuto nema utjecaja na zakone i druge propise država članica o poništenju podjele na temelju nadzora zakonitosti."

13. Članci 2. do 19. Šeste direktive nalaze se u poglavlju I., naslovljenom „Podjela preuzimanjem".

14. U poglavlju II. te direktive, naslovljenom „Podjela osnivanjem novih trgovačkih društava", člankom 21. stavkom 1. predviđa se:

„Za potrebe ove Direktive, ‚podjela s osnivanjem novih trgovačkih društava' znači postupak kojim trgovačko društvo prestaje bez likvidacije i prenosi na dva ili više novoosnovana trgovačka društva svu svoju aktivu i pasivu u zamjenu za dodjelu dionica u prijamnim trgovačkim društvima dioničarima trgovačkog društva koje se dijeli, te eventualno isplatu u gotovini koja ne prelazi 10 % od nominalne vrijednosti dodijeljenih dionica ili, ako nemaju nominalnu vrijednost, knjigovodstvene vrijednosti."

15. Člankom 22. navedene direktive, koji se također nalazi u poglavlju II., u njegovu stavku 1., određuje se:

„Članci 3., 4., 5., i 7., članak 8. stavci 1. i 2., te članci od 9. do 19. ove Direktive se primjenjuju, bez obzira na članke 11. i 12. [Prve direktive], na podjelu s osnivanjem novih trgovačkih društava. U tu svrhu, izraz ‚trgovačka društva koja su uključena u podjelu' se odnosi na trgovačko društvo koje se dijeli, a izraz ‚prijamno trgovačko društvo' odnosi se na svako novo trgovačko društvo."

16. Poglavlje IV. Šeste direktive, naslovljeno „Ostali postupci s kojima se postupa kao s podjelama", sadržava članak 25. kojim se predviđa:

„Kada zakoni države članice dopuštaju jedan od postupaka navedenih u članku 1., bez da trgovačko društvo koje se dijeli prestane postojati, primjenjuju se poglavlja I., II. i III., osim članka 17. stavka 1. točke (c)."

B. Talijansko pravo

17. Člankom 2503. codicea civile (Građanski zakonik), naslovljenim „Prigovor vjerovnika", određuje se:

„Spajanje se može provesti tek nakon što je prošlo šezdeset dana od posljednjeg upisa predviđenog člankom 2502.*bis*, osim ako su vjerovnici društava koja sudjeluju u spajanju dali pristanak prije upisa ili objave predviđene člankom 2501.*ter* trećim stavkom ili ako su namireni vjerovnici koji nisu dali svoj pristanak, odnosno, ako su iznosi koji se njima duguju položeni u banci, osim ako je izvješće iz članka 2501.*sexies* za sva društva u postupku spajanja sastavilo jedno revizorsko društvo koje je, pod vlastitom odgovornošću u smislu članka 2501.*sexies* šestog stavka, utvrdilo da imovina i financijsko stanje trgovačkih društava uključenih u postupak spajanja ne zahtijevaju davanje jamstava radi zaštite navedenih vjerovnika.

Ako se ne primjenjuje nijedna od tih iznimki, vjerovnici iz prethodnog stavka mogu u navedenom roku od šezdeset dana podnijeti prigovor. U tom slučaju primjenjuje se članak 2445. posljednji stavak.”

18. Člankom 2504.*quater* Građanskog zakonika, naslovljenim „Nevaljanost spajanja”, određuje se:

„Nakon provedbe upisa odluke o spajanju u skladu s člankom 2504. drugim stavkom odluka o spajanju ne može se proglasiti nevaljanom. Time se ne dovodi u pitanje pravo na naknadu štete koje pripada članovima društva ili trećim stranama u slučaju da su pretrpjeli štetu zbog spajanja.”

19. Člankom 2506. Građanskog zakonika, naslovljenim „Oblici podjele”, određuje se:

„U okviru podjele društvo prenosi svoju cjelokupnu imovinu na nekoliko društava, postojećih ili novoosnovanih, ili dio svoje imovine, u tom slučaju eventualno na samo jedno trgovačko društvo, i dionice ili odgovarajuće udjele na njegove dioničare.

Isplata u gotovini dopuštena je ako ne prelazi 10 % nominalne vrijednosti dodijeljenih dionica ili udjela. K tomu, dopušteno je da određeni dioničari, uz jednoglasnu suglasnost, ne primaju dionice ili udjele u jednom od prijamnih trgovačkih društava, nego dionice ili udjele trgovačkog društva koje se dijeli.

Trgovačko društvo koje se dijeli može u okviru podjele prestati bez likvidacije ili nastaviti obavljati svoju djelatnost.

Uključivanje u podjelu zabranjeno je trgovačkim društvima koja su u likvidaciji i koja su započela podjelu imovine.”

20. Člankom 2506.*ter* Građanskog zakonika, naslovljenim, „Primjenjive odredbe”, predviđa se:

„Na podjele se također primjenjuju članci 2501.*septies*, 2502., 2502.*bis*, 2503., 2503.*bis*, 2504., 2504.*ter*, 2504.*quater*, članak 2505. prvi i drugi stavak, članci 2505.*bis* i 2505.*ter*. Sva upućivanja na spajanje sadržana u tim člancima smatraju se i upućivanjem na podjelu.”

21. Člankom 2506.*quater* posljednjim stavkom Građanskog zakonika, naslovljenim „Učinci podjele”, određuje se:

„Svako trgovačko društvo solidarno je odgovorno za obveze trgovačkog društva koje se dijeli, koje nije ispunilo trgovačko društvo čiji su to dugovi, do visine stvarne vrijednosti neto imovine koja mu je dodijeljena ili koja mu je preostala.”

22. Člankom 2901. Građanskog zakonika, koji se nalazi u odjeljku naslovljenom „Tužba radi pobijanja pravnih radnji dužnika”, određuje se:

„Vjerovnik, čak i ako njegova tražbina podliježe uvjetu ili roku, može zahtijevati da se u odnosu na njega proglasi da su pravne radnje raspolaganja imovinom koje je dužnik poduzeo na štetu tog vjerovnika bez učinka ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. ako je dužnik znao da poduzetom pravnom radnjom nanosi štetu vjerovniku ili, u slučaju radnje poduzete prije nastanka tražbine, ako se radnja poduzela s unaprijed određenom namjerom onemogućavanja namirenja;

2. ako je, u slučaju pravne radnje uz naknadu, treća strana znala da se radnjom nanosi šteta vjerovniku, ili ako je, u slučaju radnje poduzete prije nastanka tražbine, treća strana sudjelovala s unaprijed određenom namjerom onemogućavanja namirenja.

[…]”

23. Iz članka 2902. prvog stavka Građanskog zakonika proizlazi da vjerovnik, koji je uspio u sporu i koji je ishodio proglašenje da je bez učinka pravna radnja dužnika kojom je raspolagao imovinom i umanjio jamstva imovine, ima mogućnost da protiv trećih strana pokrene postupak ovrhe ili ishodi privremene mjere na imovini koja je bila predmet pobijane radnje.

24. Naposljetku, iz članka 2903. Građanskog zakonika proizlazi da tužba radi pobijanja pravnih radnji dužnika podliježe petogodišnjem zastarnom roku koji počinje teći od dana poduzimanja radnje.

III. Činjenice iz kojih proizlazi glavni postupak, prethodna pitanja i postupak pred Sudom

25. Javnobilježničkim aktom od 16. rujna 2009. društvo Costruzioni Ing. Iandolo Srl prenijelo je prilikom podjele dio svoje imovine društvu I. G. I. Srl koje je osnovano u tu svrhu.

26. Budući da su smatrali da je tom podjelom društvo Costruzioni Ing. Iandolo izgubilo velik dio svoje imovine i da je sada vlasnik samo zemljišnih čestica male vrijednosti, Maria Grazia Cicenia, Mario Di Pierro, Salvatore de Vito i Antonio Raffaele podnijeli su tužbu pred Tribunale di Avellino (Sud u Avellinu, Italija) u okviru koje su izjavili da su vjerovnici društva Costruzioni Ing. Iandolo. Tužitelji su najprije podnijeli tužbu radi pobijanja pravnih radnji dužnika ili *actio pauliana* na temelju članka 2901. Građanskog zakonika kojom su tražili da se odluka o podjeli proglasi bez učinka u odnosu na njih. Tužitelji su podredno tražili da se društva Costruzioni Ing. Iandolo i I. G. I. proglase solidarno odgovornima za tražbine društva Costruzioni Ing. Iandolo na temelju članka 2506.*quater* trećeg stavka Građanskog zakonika.

27. Presudom objavljenom 11. prosinca 2015. Tribunale di Avellino (Sud u Avellinu) prihvatio je glavni tužbeni zahtjev tužitelja i proglasio odluku o prijenosu imovine, koja je sadržana u odluci o podjeli, bez učinka u odnosu na tužitelje „i u odnosu na imovinu iz pobijane odluke koja je sada u vlasništvu društva I. G. I.”

28. Društva I. G. I. i Costruzioni Ing. Iandolo podnijela su žalbu na tu presudu Corteu d’Appello di Napoli (Žalbeni sud u Napulju, Italija), pri čemu su tvrdila, među ostalim, da *actio pauliana* koju su podnijeli vjerovnici nije dopuštena jer je prigovor iz članka 2503. Građanskog zakonika jedino pravno sredstvo koje mogu primijeniti vjerovnici trgovačkih društava koja su uključena u podjelu i da će se, ako oni ne primijene to sredstvo, učinci podjele primjenjivati i na te vjerovnike. K tomu, ta društva tvrde da je člankom 2504.*quater* Građanskog zakonika isključena mogućnost proglašenja nevaljanosti odluke o podjeli nakon što se ta odluka upiše u registar društava.

29. Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu ističe da se člancima 2503. i 2504.*quater* Građanskog zakonika u nacionalno pravo prenose članci 12. i 19. Šeste direktive.

30. Konkretno, s jedne strane, kako bi proveo članak 12. te direktive, kojim se države članice obvezuje da osiguraju odgovarajući sustav zaštite interesa vjerovnika trgovačkih društava koja su uključena u podjelu, čije tražbine prethode datumu objavljivanja prijedloga uvjeta podjele, te još nisu bila dospjela u vrijeme tog objavljivanja, talijanski zakonodavac predvidio je da vjerovnici čija su prava postojala prije podjele imaju pravo podnijeti prigovor na podjelu u roku od šezdeset dana od posljednjeg upisa odluke o podjeli u registar društava. U istom je smislu talijanski zakonodavac također predvidio da se svako trgovačko društvo koje je uključeno u podjelu smatra solidarno odgovornim za obveze trgovačkog društva koje se dijeli, koje nije ispunilo trgovačko društvo čiji su to dugovi, do visine stvarne vrijednosti neto imovine koja mu je dodijeljena ili koja mu je preostala.

31. S druge strane, kako bi postupio u skladu s člankom 19. Šeste direktive, kojim se predviđaju pravila o ništavosti podjele, talijanski zakonodavac odredio je da se odluka o podjeli više ne može proglasiti nevaljanom nakon njezina upisa u registar društava.

32. Sud koji je uputio zahtjev ističe da iz jedanaeste uvodne izjave Šeste direktive proizlazi da je jedan od ciljeva te direktive osigurati pravnu sigurnost u pogledu odnosa između trgovačkih društava koja su uključena u podjelu, između njih i trećih strana i između članova. S obzirom na taj cilj, sud koji je uputio zahtjev smatra da se članak 12. te direktive, s obzirom na to da se njime predviđa sustav zaštite interesa vjerovnika, može tumačiti na način da se njime onemogućuje ostvarivanje druge tužbe koja ima isti cilj ako se navedeni vjerovnici nisu koristili instrumentima zaštite predviđenim u toj odredbi. K tomu, sud koji je uputio zahtjev također ističe da ograničenje pravila o ništavosti podjele predviđenih u članku 19. Šeste direktive može značiti da vjerovnici trgovačkog društva koje je uključeno u podjelu više ne mogu podnijeti *actio pauliana* nakon što je podjela stupila na snagu ako se treba smatrati da je posljedica te tužbe ništavost u smislu te direktive.

33. Međutim, sud koji je uputio zahtjev ističe da u članku 12. Šeste direktive nedostaje odredba kojom bi se isključila mogućnost vjerovnika da pokrenu daljnje postupke radi zaštite jamstava imovine dužnika. Taj sud također naglašava razlike između postupka poništenja i *actio pauliana* u nacionalnom pravu.

34. U tim je okolnostima Corte d'appello di Napoli (Žalbeni sud u Napulju) odlučio prekinuti postupak i uputiti sljedeća prethodna pitanja:

„1. Mogu li vjerovnici trgovačkog društva koje se dijeli, čije su tražbine nastale prije podjele i koji nisu primijenili pravno sredstvo prigovora iz članka 2503. Građanskog zakonika (odnosno sredstvo zaštite koje je uvedeno prenošenjem članka 12. [Šeste direktive]), ostvariti pravo podnošenja tužbe radi pobijanja pravnih radnji dužnika [ili *actio pauliana*] iz članka 2901. Građanskog zakonika nakon što je podjela provedena, s ciljem da se podjela u odnosu na njih proglasi bez učinka, pa bi time bili u povoljnijem položaju u provedbi ovrhe u odnosu na vjerovnike jednog ili više prijamnih trgovačkih društava te bili u prednosti i u odnosu na članove tih društava?

2. Odnosi li se pojam ništavosti predviđen člankom 19. [Šeste direktive] samo na radnje koje utječu na valjanost odluke o podjeli ili i na radnje koje, iako ne utječu na njezinu valjanost, dovode do toga da je takva odluka bez učinka u relativnom smislu ili da se ne može izvršiti?"

35. Pisana očitovanja podnijeli su I. G. I. i Costruzioni Ing. Iandolo te Europska komisija.

36. Usmena očitovanja podnesena su u ime istih stranaka na raspravi održanoj 5. lipnja 2019.

IV. Analiza

A. Dopuštenost prethodnih pitanja

1. Postojanje tražbina

37. Društva I. G. I. i Costruzioni Ing. Iandolo u svojim pisanim očitovanjima[9] tvrde da je zahtjev za prethodnu odluku nedopušten jer postavljena pitanja nisu relevantna. Naime, *actio pauliana* koju su podnijeli tužitelji u glavnom postupku bespredmetna je zbog prestanka njihovih tražbina.

9 Komisija je istaknula isti argument u svojim očitovanjima iznesenim na raspravi.

38. Prema mojem mišljenju, takav se prigovor ne može prihvatiti. Iz sudske prakse Suda jasno proizlazi da je Sud isključivo ovlašten izjasniti se o tumačenju nekog akta prava Unije polazeći od činjenica koje mu navede nacionalni sud [10]. Drugim riječima, Sud je obvezan činjenicama kako ih je iznio sud koji je uputio zahtjev.

39. Međutim, iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne proizlazi da je *actio pauliana* o kojoj je riječ u glavnom postupku bespredmetna zbog prestanka tražbina tužiteljâ u glavnom postupku.

40. K tomu, u okviru uske suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene u članku 267. UFEU-a, koja se temelji na podjeli funkcija između nacionalnih sudova i Suda, isključivo je na nacionalnim sudovima pred kojima se vodi postupak i koji moraju preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti predmeta, ocijene nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavljaju Sudu [11].

41. U tom pogledu moram podsjetiti na to da se na prethodna pitanja o pravu Unije primjenjuje pretpostavka relevantnosti. Sud može odbiti odlučiti o prethodnom pitanju koje je postavio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje ili ocjena valjanosti pravila Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima kako bi mogao dati koristan odgovor na pitanja koja su mu postavljena [12].

42. Međutim, nijedna od tih okolnosti nije potvrđena u ovom slučaju. Sud koji je uputio zahtjev naveo je u svojoj odluci da su odredbe čiju primjenu traže stranke glavnog postupka odredbe za prenošenje Šeste direktive u nacionalno pravo te je stoga jasno dokazao razloge zbog kojih su odgovori na postavljena prethodna pitanja relevantni i nužni za rješavanje glavnog postupka.

2. Područje primjene Šeste direktive

43. Najprije ističem da iz naslova Šeste direktive proizlazi da se ta direktiva odnosi na podjelu dioničkih društava. Isto tako, u članku 1. te direktive, u vezi s člankom 1. stavkom 1. Treće direktive, predviđa se da se Šesta direktiva primjenjuje, što se tiče Italije, na dionička društva („società per azioni”). Međutim, Costruzioni Ing. Iandolo nije dioničko društvo, nego društvo s ograničenom odgovornošću („società a responsabilità limitata”). Iz toga se na prvi pogled može zaključiti da se Šesta direktiva ne primjenjuje na glavni postupak, tako da nije potrebno odgovoriti na prethodna pitanja.

44. K tomu, Komisija smatra da se Šesta direktiva, na temelju njezina članka 21. stavka 1., u vezi s njezinim člankom 2. stavkom 1., primjenjuje samo u slučaju prijenosa „sve aktive i pasive” trgovačkog društva koje se dijeli na novo trgovačko društvo prilikom podjele. Međutim, iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je samo jedan dio imovine društva Costruzioni Ing. Iandolo prenesen društvu I. G. I.

10 Vidjeti u tom smislu presudu od 22. svibnja 2014., Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, t. 53.)

11 Vidjeti osobito presude od 21. travnja 1988., Pardini (338/85, EU:C:1988:194, t. 8.), od 26. listopada 2017., Argenta Spaarbank (C-39/16, EU:C:2017:813, t. 37.) i najnoviju presudu od 4. listopada 2018., Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, t. 42.). Isto tako, isključivo je na nacionalnom sudu da povuče svoj zahtjev za prethodnu odluku ako smatra da slična odluka više nije nužna kako bi mu omogućila rješavanje glavnog postupka, vidjeti presudu od 17. svibnja 2001., TNT Traco (C-340/99, EU:C:2001:281, t. 34.).

12 Vidjeti najnovije presude od 16. svibnja 2019., Plessers (C-509/17, EU:C:2019:424, t. 27.), od 23. svibnja 2019., Fülla (C-52/18, EU:C:2019:447, t. 25.) i od 5. lipnja 2019., GT (C-38/17, EU:C:2019:461, t. 23.).

45. Isto tako, što se tiče broja prijamnih trgovačkih društava, u članku 2. stavku 1. i članku 21. stavku 1. Šeste direktive podjela se definira kao postupak kojim trgovačko društvo koje se dijeli prenosi svoju aktivu i pasivu na nekoliko trgovačkih društava. Međutim, kao što to pojašnjava sud koji je uputio zahtjev, aktiva i pasiva trgovačkog društva koje se dijeli u ovom je slučaju prenesena samo na jedno društvo.

46. Iz toga proizlazi da nije potrebno odgovoriti na ova prethodna pitanja koja se odnose na tumačenje Šeste direktive, s obzirom na to da ta direktiva nije primjenjiva na glavni postupak.

47. Iz sudske prakse Suda ipak proizlazi da je Sud nadležan, na temelju članka 267. UFEU-a, tumačiti pravo Unije kada se tim pravom ne uređuje izravno predmetna situacija, ali je nacionalni zakonodavac odlučio, prilikom prijenosa u nacionalno pravo odredbi neke direktive, da se jednako postupa sa situacijama koje su potpuno unutarnje i sa situacijama koje su uređene direktivom, tako da je uskladio nacionalno zakonodavstvo s pravom Unije [13]. Naime, kada nacionalno zakonodavstvo radi uređenja situacija koje nisu obuhvaćene područjem primjene prava Unije usvaja rješenja iz prava Unije, postoji jasan interes Unije da se, radi izbjegavanja budućih različitih tumačenja, odredbe ili pojmovi koji su preuzeti iz prava Unije tumače ujednačeno, bez obzira na okolnosti u kojima se primjenjuju [14].

48. Međutim, iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da se člancima 2503. i 2504.*quater*, člankom 2506.*ter* posljednjim stavkom i člankom 2506.*quater* posljednjim stavkom talijanskog Građanskog zakonika u nacionalno pravo prenosi Šesta direktiva u skladu s odredbama decreta legislativo n. 22 – Attuazione delle direttive n. 78/855/CEE e n. 82/891/CEE in materia di fusioni e scissioni societarie, ai sensi dell'art. 2, comma 1, della legge 26 marzo 1990, n. 69 (Zakonodavna uredba br. 22 o provedbi Direktive 78/855/EEZ i Direktive 82/891/EEZ o spajanju i podjeli, u skladu s člankom 2. stavkom 1. Zakona br. 69 od 26. ožujka 1990.) od 16. siječnja 1991. [15], kao što to uostalom ističe Komisija. Osim toga, Komisija ističe da se tom zakonodavnom uredbom izričito predviđa proširenje sustava Šeste direktive, uz dionička društva, na sve vrste društava.

49. K tomu, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da, u skladu s člankom 2506. Građanskog zakonika, podjela može biti potpuna kada trgovačko društvo koje se dijeli svu svoju aktivu i pasivu dodijeli nekoliko društava ili djelomična kada trgovačko društvo koje se dijeli prenese dio svoje aktive i pasive samo jednom novoosnovanom društvu. Članci 2503. i 2504.*quater*, članak 2506.*ter* posljednji stavak i članak 2506.*quater* posljednji stavak Građanskog zakonika, koji čine odredbe za prijenos Šeste direktive, stoga se u talijanskom pravu primjenjuju i na podjele kojima se samo dio imovine trgovačkog društva koje se dijeli prenosi na samo jedno društvo.

50. Usto, čini mi se da je to rješenje logično jer omogućuje ujednačavanje sustava podjela unutar iste države članice za sve vrste društava i podjela [16].

13 Vidjeti presudu od 17. srpnja 1997., Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, t. 34.).

14 Vidjeti u tom smislu presude od 21. prosinca 2011., Cicala (C-482/10, EU:C:2011:868), od 18. listopada 2012., Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, t. 45.) i od 15. studenoga 2016., Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, t. 53.).

15 GURI br. 19 od 23. siječnja 1991.

16 Prema mišljenju nekih autora, to rješenje omogućuje da se izbjegne „postojanje dviju vrsta prava društava"; vidjeti Guyon, Y., „La coordination communautaire du droit français des sociétés", *RTD Eur*, 1990., str. 241. U tom pogledu moram istaknuti da su tako odlučile druge države članice prilikom prijenosa Šeste direktive. Vidjeti, na primjer, za Francusku, loi n° 88/17, du 5 janvier 1988, relative aux fusions et aux scissions de sociétés commerciales et modifiant la loi n° 66/537, du 24 juillet 1966, sur les sociétés commerciales (Zakon br. 88/17 od 5. siječnja 1988. o spajanju i podjeli trgovačkih društava te izmjeni Zakona br. 66/537 od 24. srpnja 1966. o trgovačkim društvima) (JORF od 6. siječnja 1988., str. 227.); za Njemačku, Gesetz über die Spaltung der von der Treuhandanstalt verwalteten Unternehmen (SpTrVG) (Zakon o podjeli društava kojima upravlja ustanova Treuhand) od 5. travnja 1991. (BGBl. 1991. I str. 854.); za Španjolsku, Ley 19/89 de reforma parcial y adaptación de la legislación mercantil a las Directivas de la Comunidad Económica Europea (CEE) en materia de Sociedades (Zakon 19/89 o djelomičnoj reformi i prilagodbi trgovačkog zakonodavstva direktivama Europske ekonomske zajednice (EEZ) u pogledu društava) od 25. srpnja 1989. (BOE br.°178 od 27. srpnja 1989., str. 24085.) i za Poljsku, kodeks spółek handlowych (Zakonik o trgovačkim društvima) od 15. rujna 2000. (Dz. U. iz 2000., br.°94., oznaka 1037.), osobito članak 529. tog zakonika.

51. Iz toga proizlazi, prema mojem mišljenju, da je talijanski zakonodavac namjeravao uskladiti nacionalno zakonodavstvo o podjelama društava koja nisu dionička društva sa sustavom predviđenim Šestom direktivom, neovisno o tome je li riječ o potpunim ili djelomičnim podjelama, tako da je Sud nadležan odgovoriti na postavljena pitanja.

52. Taj zaključak nije doveden u pitanje tumačenjem članka 25. Šeste direktive koje je predložila Komisija u svojim pisanim očitovanjima. Tom odredbom priznaje se mogućnost državama članicama da predvide primjenu te direktive za slučajeve u kojima trgovačko društvo koje se dijeli ne prestaje nakon podjele, nego se pravno zadržava. Prema Komisijinu mišljenju, to ne znači da država članica može zanemariti uvjet o prijenosu sve aktive i pasive. Mogućnost dana državama članicama da prošire područje primjene Šeste direktive stoga je ograničena: podjela se može provesti bez prestanka trgovačkog društva koje se dijeli, pod uvjetom da trgovačko društvo koje se dijeli prenese svu svoju aktivu i pasivu prijamnim trgovačkim društvima. Države članice ne mogu primjenjivati sustav iz te direktive na postupke podjele koji ne dovode do prijenosa sve aktive i pasive trgovačkog društva koje se dijeli.

53. Smatram da takvo rasuđivanje nije uvjerljivo. S jedne strane, članak 25. Šeste direktive, prema mojem mišljenju, treba tumačiti doslovno. U skladu s tim člankom, ako nacionalni zakonodavac odluči proširiti pojam „podjela" na slučajeve u kojima se trgovačko društvo koje se dijeli zadržava, na te postupke valja primijeniti odredbe navedene direktive. Članak 25. Šeste direktive ipak ne znači da nacionalni zakonodavac ne može uputiti na navedene odredbe radi uređenja situacija koje nisu obuhvaćene područjem primjene navedene direktive.

54. S druge strane, i još važnije, usklađivanje *u nacionalnom pravu* postupaka podjele koji ne podrazumijevaju prijenos sve aktive i pasive trgovačkog društva koje se dijeli sa sustavom iz Šeste direktive isključivo je obuhvaćeno nadležnošću nacionalnog zakonodavca. Države članice imaju slobodu usvojiti rješenja iz prava Unije u pogledu situacija koje nisu obuhvaćene područjem primjene prava Unije. Tu slobodu upućivanja na rješenja iz prava Unije za situacije koje nisu obuhvaćene njegovim područjem primjene ne treba ograničiti ako takvo upućivanje ne može ugroziti ostvarenje ciljeva koji se nastoje postići Šestom direktivom.

55. Međutim, smatram da preuzimanje u nacionalom pravu rješenja propisanih Šestom direktivom u situacijama koje nisu obuhvaćene područjem tog prava može ugroziti ostvarenje ciljeva koje zakonodavac Unije nastoji postići tom direktivom.

56. Stoga, prema mojem mišljenju, prethodna pitanja valja smatrati dopuštenima.

B. O prethodnim pitanjima

1. Prvo prethodno pitanje

57. Svojim prvim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev želi znati treba li članak 12. Šeste direktive tumačiti na način da mu se protivi to da vjerovnici trgovačkoga društva koje se dijeli, čija su prava postojala prije podjele, podnesu *actio pauliana* poput one u glavnom postupku nakon što je podjela provedena i unatoč tomu što se ti vjerovnici nisu koristili instrumentom zaštite predviđenim u nacionalnom pravu u skladu s tom odredbom.

58. Člankom 12. stavkom 1. Šeste direktive države članice obvezuje se da osiguraju odgovarajući sustav zaštite interesa vjerovnika trgovačkih društava koja su uključena u podjelu, čije tražbine prethode datumu objavljivanja prijedloga uvjeta podjele, te još nisu bila dospjela u vrijeme tog objavljivanja. U tu svrhu države članice moraju *najmanje* osigurati da ti vjerovnici imaju pravo dobiti odgovarajuću zaštitu kada financijska situacija u trgovačkom društvu koje se dijeli i prijamnim trgovačkim društvima

čini takvu zaštitu neophodnom. Podredno, države članice mogu odlučiti uspostaviti sustav solidarne odgovornosti među prijamnim trgovačkim društvima za obveze trgovačkog društva koje se dijeli. Člankom 12. stavkom 7. Šeste direktive određuje se da države članice ipak imaju mogućnost kombiniranja odgovarajućeg sustava zaštite vjerovnika navedenog u stavku 1. sa sustavom solidarne odgovornosti među prijamnim trgovačkim društvima. U tom je slučaju solidarna odgovornost prijamnih trgovačkih društava ograničena na neto kapital koji je dodijeljen svakom od tih trgovačkih društava.

59. Imam tri napomene u pogledu tih odredbi. Najprije, zahtjev iz članka 12. Šeste direktive da se osigura sustav zaštite interesa vjerovnika jest minimalan zahtjev. Izraz „najmanje" zapravo znači da države članice trebaju poštovati određeni prag zaštite interesa vjerovnika tako da im dodijele zaštitu u navedenoj situaciji a da ipak nisu ograničene na tu mjeru zaštite. U članku 12. Šeste direktive ne utvrđuje se iscrpan popis instrumenata koji se mogu uspostaviti u svrhu zaštite interesa vjerovnikâ [17].

60. Nadalje, Šestom direktivom države članice obvezuje se da osiguraju takav odgovarajući sustav zaštite vjerovnika samo za tražbine koje prethode datumu objavljivanja prijedloga uvjeta podjele te koje još nisu bile dospjele u vrijeme tog objavljivanja. Suprotno tomu, što se tiče tražbina koje prethode datumu objavljivanja prijedloga uvjeta podjele te koje još nisu bile dospjele u vrijeme tog objavljivanja, tom direktivom ne predviđaju se posebni instrumenti zaštite interesa vjerovnika. Iz toga ponovno proizlazi da, iako su države članice obvezne uspostaviti instrumente zaštite za određenu vrstu tražbina, nacionalni zakonodavci mogu u nacionalnom pravu predvidjeti zaštitne mjere za druge vrste tražbina koje nisu obuhvaćene područjem primjene odredbi Šeste direktive.

61. Naposljetku, iz članka 12. Šeste direktive izričito proizlazi da se provedbom sustava solidarne odgovornosti prijamnih trgovačkih društava ne isključuju druge mjere zaštite interesa vjerovnika. Kombiniranje različitih instrumenata zaštite omogućuje samo da se solidarna odgovornost među prijamnim trgovačkim društvima ograniči na njihov neto kapital. Provedbom sustava solidarne odgovornosti među prijamnim trgovačkim društvima ne može se spriječiti uvođenje drugih mjera zaštite vjerovnika.

62. Iz toga proizlazi da se, suprotno onomu što tvrde I. G. I. i Costruzioni Ing. Iandolo, člankom 12. Šeste direktive ne predviđa „zatvoreni sustav zaštite" izvan kojeg države članice više ne mogu provoditi dodatne mjere zaštite interesa vjerovnika. Tom se odredbom države članice u načelu ne sprečava da zadrže ili donesu mjere čiji je cilj također zaštita vjerovnika trgovačkih društava koja su uključena u podjelu.

63. Isto tako, suprotno onomu što predlaže sud koji je uputio zahtjev, nijednom se odredbom iz članka 12. Šeste direktive ne uvjetuje provedba tih dodatnih mjera zaštite interesa vjerovnika prethodnim korištenjem instrumenata predviđenih tom direktivom. Stoga smatram da su države članice i dalje slobodne uvesti mehanizme zaštite interesa vjerovnika, uz mjere koje su izričito propisane Šestom direktivom.

17 Države članice ipak nemaju potpunu slobodu uvesti instrumente koji imaju istu svrhu, kao što sam to pojasnio u točkama 67. do 69. ovog mišljenja.

64. Međutim, *actio pauliana* poput one u glavnom postupku razlikuje se od instrumenata predviđenih Šestom direktivom. Ona nije mjera za prijenos i može se uvesti samo u ograničenom broju situacija [18]. *Actio pauliana* poput one koja se predviđa u talijanskom Građanskom zakoniku ipak je mjera čiji je cilj zaštititi prava vjerovnika kada radnja dužnika može ugroziti njihove interese. Stoga omogućuje širu zaštitu interesa vjerovnika trgovačkog društva koje se dijeli. Prema mojem mišljenju, *actio pauliana* poput one u glavnom postupku jest dodatna mjera zaštite interesa vjerovnika koja se ne sprečava člankom 12. Šeste direktive [19].

65. Stoga smatram da se članku 12. Šeste direktive u načelu ne protivi to da vjerovnici trgovačkoga društva koje se dijeli, čija su prava postojala prije podjele, podnesu *actio pauliana* poput one u glavnom postupku nakon što je podjela provedena i unatoč tomu što se ti vjerovnici nisu koristili instrumentom zaštite predviđenim u nacionalnom pravu u skladu s tom odredbom [20].

66. Međutim, moram u tom pogledu pojasniti svoje tumačenje članka 12. Šeste direktive.

67. Smatram da, iako države članice mogu donijeti ili zadržati mjere zaštite vjerovnika različite od onih koje su predviđene Šestom direktivom, te mjere ipak ne smiju ugroziti rezultate propisane tom direktivom i tako naštetiti njezinu korisnom učinku.

68. U tom pogledu podsjećam da je, kao što je to pravilno istaknula Komisija na raspravi, u skladu s člankom 12. Šeste direktive, s obzirom na njezinu osmu uvodnu izjavu, jedan od ciljeva te direktive osigurati da su svi vjerovnici društava koja su uključena u podjelu zaštićeni kako podjela ne bi negativno utjecala na njihove interese. Čini mi se stoga da se članak 12. Šeste direktive, čiji je cilj zaštita vjerovnika društava koja su uključena u podjelu, temelji na načelu jednakosti među navedenim vjerovnicima. K tomu, iz jedanaeste uvodne izjave te direktive proizlazi da ona također ima za cilj osigurati pravnu sigurnost postupaka podjele.

69. Međutim, kao što to predlaže sud koji je uputio zahtjev, ne može se isključiti da određeni dužnici trgovačkog društva koje se dijeli podnošenjem *actio pauliana* protiv prijamnog trgovačkoga društva mogu nanijeti štetu zaštiti interesa drugih vjerovnika, iako su i oni obuhvaćeni zaštitom predviđenom u članku 12. Šeste direktive te su se pouzdali u stabilnost učinaka podjele. Isto tako, ne može se isključiti da se podnošenjem *actio pauliana* može utjecati na pravnu sigurnost odnosa između trećih strana i društava koja su uključena u podjelu. Ako je to slučaj, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, podnošenje *actio pauliana* može ugroziti ostvarenje ciljeva Šeste direktive.

18 Budući da podrazumijeva, među ostalim, da je dužnik odluku o podjeli donio prijevarno i uzrokovao štetu vjerovniku.

19 U tom pogledu nije važno odnosi li se *actio pauliana* na tražbine koje prethode podjeli koje su dospjele ili još nisu dospjele. U oba slučaja člankom 12. Šeste direktive omogućuje se, prema mojem mišljenju, uvođenje mjera zaštite interesa vjerovnika.

20 Usto, moram istaknuti i da smatram da je *actio pauliana* koju su podnijeli vjerovnici trgovačkog društva koje se dijeli, u predmetnoj situaciji, nužna za zaštitu njihovih interesa. Kao što sam to naveo u točki 51. ovog mišljenja, talijanski je zakonodavac namjeravao primijeniti sustav iz Šeste direktive na djelomične podjele koje podrazumijevaju prijenos dijela imovine trgovačkog društva koje se dijeli na samo jedno društvo. Međutim, sustav solidarne odgovornosti koji je predviđen tom direktivom za zaštitu interesa vjerovnika jest sustav solidarne odgovornosti *među prijamnim trgovačkim društvima*, dok na temelju odredbi navedene direktive ne postoji obveza za države članice da primjenjuju solidarnu odgovornost između, s jedne strane, trgovačkog društva koje se dijeli i, s druge strane, prijamnog trgovačkog društva. Drugim riječima, kada se djelomična podjela provede u korist samo jednog prijamnog trgovačkog društva, kao što je to slučaj u glavnom predmetu, jedan od instrumenata zaštite interesa vjerovnika koji se propisuju Šestom direktivom postaje bespredmetan. Prema mojem mišljenju, *actio pauliana* u tom se određenom slučaju može smatrati palijativnim rješenjem za neučinkovitost sustava solidarne odgovornosti među prijamnim trgovačkim društvima koji je predviđen Šestom direktivom. Vidjeti što se tiče sličnog slučaja u francuskom pravu, Lecourt, B., „De l'utilité de l'action paulienne en droit des sociétés", *Aspects actuels du droit des affaires. Mélanges en l'honneur de Yves Guyon*, Dalloz, Pariz, 2003. U tom pogledu pojašnjavam da iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da se čini da talijanski sudovi priznaju proširenje u talijanskom pravu sustava solidarnosti između trgovačkog društva koje se dijeli i prijamnog trgovačkog društva.

70. Stoga smatram da se članku 12. Šeste direktive u načelu ne protivi to da vjerovnici trgovačkoga društva koje se dijeli, čija su prava postojala prije podjele, podnesu *actio pauliana* poput one u glavnom postupku nakon što je podjela provedena i unatoč tomu što se ti vjerovnici nisu koristili instrumentom zaštite predviđenim u nacionalnom pravu u skladu s tom odredbom, pod uvjetom da se takvom tužbom ne nanosi šteta zaštiti drugih vjerovnika iz navedene odredbe, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

2. Drugo prethodno pitanje

71. Svojim drugim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita treba li pojam „ništavost", u smislu članka 19. Šeste direktive, shvatiti kao da se njime obuhvaća i *actio pauliana* poput one u glavnom postupku.

72. Moram najprije istaknuti da pojam „ništavost" uopće nije definiran u Šestoj direktivi. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, značenje i doseg pojmova koje pravo Unije ni na koji način ne definira treba utvrditi u skladu s njihovim uobičajenim značenjem u svakodnevnom govoru, uzimajući u obzir kontekst u kojem se oni koriste i ciljeve koje se želi postići propisima čiji su oni dio [21].

73. Pojam „ništavost" u svojem uobičajenom smislu odnosi se na sankcioniranje odluke kojom nisu ispunjeni uvjeti koji su nužni za njezino podnošenje, što dovodi do toga da je ta odluka bez učinka i što proizvodi učinke u odnosu na sve. Ta je definicija potvrđena i s obzirom na kontekst u kojem se pojam „ništavost" upotrebljava i ciljeve koji se općenito nastoje postići Šestom direktivom, a osobito njezinim člankom 19.

74. Najprije, člankom 19. Šeste direktive predviđaju se ograničavajući uvjeti koje pravila o ništavosti postupka podjele moraju poštovati. Konkretno, osim skraćenog roka za pokretanje postupka poništenja, člankom 19. stavkom 1. točkom (b) te direktive određuje se da se podjela koja je stupila na snagu može proglasiti ništavom samo zbog određenih razloga koji su ograničeni. Ti razlozi odnose se isključivo na nepoštovanje uvjeta koji su nužni za donošenje odluke o podjeli, kao što je postojanje pravosudnog ili upravnog preventivnog nadzora, ako nije izrađena i potvrđena u određenom zakonskom obliku ili valjanost odluke glavne skupštine koja se odnosi na prijedlog uvjeta podjele. Ništavost podjele u smislu članka 19. Šeste direktive stoga jest sankcija za povredu uvjeta koji se odnose na donošenje odluke o podjeli.

75. Nadalje, člankom 19. Šeste direktive, kojim se ograničavaju uvjeti pokretanja postupka poništenja podjele, nastoji se osigurati pravnu sigurnost u pogledu odnosa između trgovačkih društava koja su uključena u podjelu, između njih i trećih strana i između članova, kao što to proizlazi iz jedanaeste uvodne izjave te direktive. Iz toga se može zaključiti da ništavost podjele u smislu članka 19. Šeste direktive proizvodi učinke u odnosu na sve.

76. Naposljetku, člankom 19. stavkom 1. točkom (d) Šeste direktive predviđa se i da, ako je moguće, treba ispraviti nedostatak koji bi mogao poništiti podjelu. Stoga iz cilja članka 19. te direktive i sustava koji je njime uspostavljen proizlazi da se tom odredbom prije svega nastoji izbjeći da je odluka o podjeli koja je stupila na snagu bez učinka.

77. Dodajem da je to tumačenje pojma „ništavost", u smislu članka 19. Šeste direktive, kao sankcioniranja odluke čiji uvjeti za podnošenje nisu ispunjeni, koje dovodi do toga da je ta odluka bez učinka i koje proizvodi učinke u odnosu na sve, uostalom potkrijepljeno tumačenjem drugih instrumenata prava Unije koji se koriste pojmom „ništavost" i, konkretnije, Prvom direktivom koja se odnosi na ništavost društava. Člankom 11. drugim stavkom Prve direktive predviđa se da „[o]sim

21 Vidjeti osobito presude od 12. listopada 2017., X (C-661/15, EU:C:2017:753, t. 27.), i od 20. rujna 2018., 2M-Locatel (C-555/17, EU:C:2018:746, t. 36.).

spomenutih razloga ništavosti, trgovačko društvo ne podliježe nijednom drugom razlogu za nepostojanje, apsolutnu ni relativnu ništavost ni izjavu o ništavosti". Pojam „ništavost", u smislu članka 11. drugog stavka Prve direktive, stoga se proširuje na nepostojanje, apsolutnu i relativnu ništavost ili izjavu o ništavosti, s obzirom na to da se svi ti pojmovi odnose na postupke koji dovode do toga da je odluka bez učinka, odnosno njezina poništenja.

78. Međutim, prema mojem mišljenju, postupak poništenja, u smislu članka 19. Šeste direktive, kako je definiran, i *actio pauliana*, poput one u glavnom postupku, nemaju ni isti predmet ni iste učinke.

79. S jedne strane, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava u svojoj odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku da se člankom 2901. Građanskog zakonika predviđa da vjerovnik može zahtijevati da se u odnosu na njega proglasi da su pravne radnje raspolaganja imovinom koje je dužnik poduzeo na *štetu* tog vjerovnika bez učinka. Stoga, ako je cilj postupka poništenja sankcionirati nepoštovanje uvjeta za donošenje odluke o podjeli, *actio pauliana* poput one u glavnom postupku ima za cilj samo zaštititi vjerovnike čijim je pravima podjela nanijela štetu. S druge strane, ako postupak poništenja dovodi do toga da je podjela bez učinka i ako proizvodi učinke u odnosu na sve, *actio pauliana* poput one u glavnom postupku ima za učinak samo da se odluka o podjeli proglasi nevaljanom u odnosu na dužnika jer su tom dužniku uskraćeni učinci *u odnosu na dužnika* koji je pokrenuo postupak.

80. Stoga smatram da se postupak poništenja u smislu članka 19. Šeste direktive i *actio pauliana* poput one u glavnom postupku trebaju razlikovati.

81. U tom pogledu dodajem da se člankom 7. stavkom 2. točkom (m) Uredbe (EU) 2015/848 [22] određuje da se pravom države u kojoj je pokrenut postupak utvrđuju, među ostalim, pravila koja se odnose na ništavost i nemogućnost izvršenja pravnih radnji štetnih za vjerovnike. U tom su slučaju ništavost i nemogućnost izvršenja akta izjednačene. Iz toga zaključujem da, kada zakonodavac Unije namjerava primijeniti jednaka pravila na ništavost i nemogućnost izvršenja pravnih radnji, on to izričito naglašava. To nije slučaj u pogledu članka 19. Šeste direktive.

82. Štoviše, ističem i da bi izjednačavanje *actio pauliana* s postupkom poništenja u smislu članka 19. Šeste direktive dovelo do toga da je podnošenje *actio pauliana* bez učinka. Budući da se *actio pauliana* ne odnosi na sankcioniranje nepoštovanja uvjeta za donošenje akta o podjeli, njome nikada ne bi mogli biti obuhvaćeni slučajevi ništavosti iz članka 19. stavka 1. točke (b) Šeste direktive. Iz toga proizlazi da se, u skladu s člankom 19. stavkom 1. točkom (b) te direktive, *actio pauliana*, izjednačena s postupkom poništenja, više ne bi mogla podnijeti nakon što je podjela stupila na snagu. Međutim, *actio pauliana*, koja podrazumijeva pravnu radnju raspolaganja imovinom, nužno slijedi nakon stupanja na snagu podjele. Taj bi instrument stoga bio onemogućen [23].

83. K tomu, s obzirom na to da *actio pauliana*, kako bi se mogla podnijeti, podrazumijeva valjanu pravnu radnju raspolaganja imovinom, bilo bi proturječno smatrati da je ta tužba istovjetna postupku poništenja koji se odnosi upravo na sankcioniranje nevaljanosti takve radnje.

84. Stoga se *actio pauliana* poput one u glavnom postupku ne može izjednačiti s tužbom za ništavost u smislu članka 19. Šeste direktive.

22 Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti (SL 2015., L 141, str. 19. i ispravak SL 2016., L 349, str. 9.)

23 Takvo se rješenje ne može prihvatiti, osobito s obzirom na to da *actio pauliana* može imati ulogu palijativnog rješenja kada određeni instrumenti zaštite vjerovnika koji su predviđeni pravom Unije, poput sustava solidarne odgovornosti prijamnih trgovačkih društava, postanu bespredmetni.

85. Prema tome, smatram da članak 19. Šeste direktive treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da vjerovnici trgovačkoga društva koje se dijeli, čija su prava postojala prije podjele tog društva, podnesu *actio pauliana*, poput one u glavnom postupku, nakon što je podjela provedena, s obzirom na to da se *actio pauliana* ne može izjednačiti s postupkom poništenja u smislu te direktive.

V. Zaključak

86. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je postavio Corte d'Appello di Napoli (Žalbeni sud u Napulju, Italija) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 12. Šeste direktive Vijeća 82/891/EEZ od 17. prosinca 1982. na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora, koja se odnosi na podjelu dioničkih društava, kako je izmijenjena Direktivom 2007/63/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007., u vezi s člancima 21. i 22. te direktive, treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da vjerovnici trgovačkoga društva koje se dijeli, čija su prava postojala prije podjele tog društva, podnesu *actio pauliana*, poput one u glavnom postupku, nakon što je podjela provedena a da se navedeni vjerovnici nisu koristili instrumentom zaštite predviđenim u nacionalnom pravu prijenosom Šeste direktive 82/891, kako je izmijenjena Direktivom 2007/63, kako bi se podjela proglasila nevaljanom u odnosu na njih, pod uvjetom da se takvom tužbom ne nanosi šteta zaštiti drugih vjerovnika iz te odredbe.

2. Članak 19. Šeste direktive 82/891, kako je izmijenjena Direktivom 2007/63, u vezi s člancima 21. i 22. te direktive, treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da vjerovnici trgovačkoga društva koje se dijeli, čija su prava postojala prije podjele tog društva, podnesu *actio pauliana*, poput one u glavnom postupku, nakon što je podjela provedena, s obzirom na to da se *actio pauliana* ne može izjednačiti s postupkom poništenja u smislu navedene direktive.